

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
F. G. JACOBS

της 10ης Απριλίου 2003¹

1. Εν συνεχεία της αποφάσεως που εξέδωσε στην υπόθεση Baby-Dry², το Δικαστήριο καλείται εκ νέου να αποφανθεί, κατόπιν αναιρέσεως³, επί της ακριβούς ερμηνείας του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα⁴. Βάσει της εν λόγω διατάξεως, δεν μπορεί να καταχωριστεί, ως κοινοτικό, σήμα συγκείμενο αποκλειστικώς από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στις συναλλαγές για τη δήλωση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του οικείου προϊόντος.

2. Ειδικότερα, το προς επίλυση ζήτημα είναι αν η σύνθετη λέξη «Doublemint», η οποία χρησιμοποιείται για τις τσιγκές, εμπίπτει στην ως άνω κατηγορία. Κρίνοντας επί του ζητήματος αυτού, το Δικαστήριο έχει την ευκαιρία να διευκρινίσει, βελτιώσει και αναπτύξει τα στοιχεία στα οποία αναφέρθηκε επί της ερμηνείας της διατάξεως αυτής στα πλαίσια της υποθέσεως Baby-Dry. Τούτο είναι κατά μείζονα λόγο ευπρόσδεκτο, καθότι, κατά την άποψή μου, παρερμηνεύθηκε ευρέως η σημασία της εν λόγω αποφάσεως.

Συναφής νομοθεσία⁵

3. Το άρθρο 4 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα προβλέπει τα εξής:

«Μπορεί να αποτελέσει κοινοτικό σήμα οποιοδήποτε σημείο επιδεκτικό γραφικής παραστάσεως, ιδίως λέξεις, συμπεριλαμβανομένων των ονομάτων των προσώπων, σχέδια, γράμματα, αριθμοί, το σχήμα προϊόντος ή της συσκευασίας του, υπό την προϋπόθεση ότι τα σημεία αυτά είναι ικανά να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μας επιχειρήσεως από τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες άλλων επιχειρήσεων.»

4. Το άρθρο 7 προβλέπει:

«1. Δεν γίνονται δεκτά για καταχώριση:

α) τα σημεία που δεν πληρούν τους όρους του άρθρου 4·

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 — Απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-383/99 P, Procter & Gamble Company κατά ΓΕΕΑ (Σύλλογή 2001, σ. I-6251, στο εξής: απόφαση Baby-Dry).

3 — Κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου (δευτέρου τμήμα) της 31ης Ιανουαρίου 2001 επί της υποθέσεως T-193/99, Wrigley κατά ΓΕΕΑ (Doublemint) (Σύλλογή 2001, σ. II-417, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

4 — Κανονισμός (ΕΚ) 40/94 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1993 (ΕΕ 1994, L 11, σ. 1).

5 — Βλ. επίσης τα σημεία 4 έως 15 των προτάσεών μου επί της υποθέσεως Baby-Dry για ελαφρώς πληρότερη περιγραφή του πλαισίου των ως άνω διατάξεων.

β) τα σήματα που στερούνται διακριτικού χαρακτήρα· ρεύει στους τρίτους τη χρήση στις συναλλαγές·

γ) τα σήματα που αποτελούνται αποκλειστικά από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στις συναλλαγές για τη δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, του προσορισμού, της αξίας, της γεωγραφικής προελεύσεως ή του χρόνου παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών αυτών· [...]

β) ενδείξεων περί το είδος, την ποιότητα, την ποσότητα, τον προσορισμό, την αξία, τη γεωγραφική προέλευση, τον χρόνο παραγωγής του προϊόντος ή της παροχής της υπηρεσίας ή άλλων χαρακτηριστικών τους·

[...]

[...]

2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται ακόμη και αν οι λόγοι απαραδέκτου υφίστανται μόνο σε τμήμα της Κοινότητας.

εφόσον η χρήση αυτή γίνεται σύμφωνα με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη που ισχύουν στη βιομηχανία ή το εμπόριο.»

3. Η παράγραφος 1, στοιχεία β', γ' και δ', δεν εφαρμόζεται αν το σήμα έχει αποκτήσει για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες για τις οποίες ζητείται η καταχώριση διακριτικό χαρακτήρα λόγω της χρήσεως που του έχει γίνει.»

Η αίτηση καταχωρίσεως και η πρωτόδικη διαδικασία της υπό κρίση υποθέσεως

5. Το άρθρο 12 του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα προβλέπει:

6. Η Wm Wrigley Jr Company (στο εξής: Wrigley) υπέβαλε στις 29 Μαρτίου 1996 ενώπιον του Γραφείου Εναρμονίσεως στο πλαίσιο της Εσωτερικής Αγοράς (εμπορικά σήματα, σχέδια και υποδείγματα) (στο εξής: Γραφείο) αίτηση καταχωρίσεως ως κοινοτικού σήματος της σύνθετης λέξεως «Doublemint» για προϊόντα, μεταξύ των

«Το δικαίωμα που παρέχει το κοινοτικό σήμα δεν επιτρέπει στο δικαιούχο του να απαγο-

οποίων η τοίικλα, εμπίπτοντα σε διάφορες κατηγορίες του Διακανονισμού της Νίκαιας⁶.

7. Κατά τη στα πλαίσια της υπό κρίση αναιρέσεως επ' ακροατηρίου συζήτησης, η Wrigley δήλωσε ότι η αίτησή της για την καταχώριση κοινοτικού σήματος αποσκοπεί στην κατοχύρωση του «φακέλου» της που περιλαμβάνει εθνικές καταχωρίσεις για το ίδιο σήμα στα κράτη μέλη και ότι η καταχώριση αφορά κατ' ουσίαν τις τοίικλες, ενώ η αίτηση για τις λουπές κατηγορίες υποβλήθηκε εκ των προτέρων για το ενδεχόμενο επεκτάσεων των εμπορικών δραστηριοτήτων της⁷.

8. Ο εξεταστής του Γραφείου απέρριψε την αίτηση. Κατά την άποψή του, το σήμα «συνίσταται αποκλειστικώς στη σύνθετη λέξη Doublemint, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις συναλλαγές για τη δήλωση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των προϊόντων. Ο όρος Doublemint μπορεί να εκληφθεί ως ο

συνδυασμός δύο ειδών μίνθης, ήτοι του ηδυόσμου του πεπερώδη και του πράσινου ηδυόσμου, με όλως ιδιαίτερη γεύση. Το σήμα είναι περιγραφικό προϊόντων δυναμένων να έχουν διπλή γεύση μίνθης («doublemint flavour» στην αγγλική γλώσσα)».

9. Στις 16 Ιουνίου 1999 το πρώτο τμήμα προσφυγών του Γραφείου απέρριψε την προσφυγή της Wrigley κατά της αρνήσεως του εξεταστή. Έκρινε ότι η σύνθεση λέξη «Doublemint» ήταν προϊόν συνδυασμού δύο αγγλικών λέξεων, χωρίς την προσθήκη πρωτοτύπων ή στοιχείων δημιουργικής φαντασίας, ότι ήταν περιγραφικό ορισμένων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των οικείων προϊόντων, συγκεκριμένα της συνθέσεώς τους και της γεύσεώς τους ηδυόσμου, μεταδίδοντας στον εν δυνάμει καταναλωτή το μήνυμα ότι τα προϊόντα περιέχουν δύο φορές περισσότερο μίνθη από τη συνήθη ποσότητα ή ότι είχαν τη γεύση δύο ποικιλιών μίνθης, και ότι η σύνθετη λέξη «Doublemint» δεν μπορούσε ως εκ τούτου να καταχωριστεί ως κοινοτικό σήμα δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94. Το γεγονός ότι δεν υφίσταται σύνθετη λέξη «Doublemint» θεωρήθηκε ως μη ασκούν επιρροή, δεδομένου ότι ο συνδυασμός ενός κοινού επιθετικού προσδιορισμού με ένα κοινό όνομα δεν οδηγεί αυτομάτως στην επινόηση ενός νεολογισμού.

10. Το τμήμα προσφυγών δεν έκανε δεκτή ούτε τη διττή σημασία των όρων «double» και «mint». Προκειμένου να εκτιμηθεί αν ένα σήμα είναι περιγραφικό, δεν μπορούν να εφαρμοζούνται άνευ ετέρου οι ορισμοί των λεξικών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η εμπορική πραγματικότητα ή η συγκυρία στην οποία εντάσσεται το προς χρήση σήμα. Ο

6 — Διακανονισμός της Νίκαιας, της 15ης Ιουνίου 1957, σχετικά με τη διεθνή ταξινόμηση προϊόντων και υπηρεσιών όσον αφορά την καταχώριση σημάτων. Με βάση την αίτηση, η καταχώριση αφορούσε:

«Κατηγορία 3 — Προϊόντα κοσμητικά· οδοντοσημεικά, περιλαμβανομένων των τοικλών κοσμητικής χρήσεως·

Κατηγορία 5 — Προϊόντα φαρμακευτικά, κτηνιατρικά και υγιεινολογικά, περιλαμβανομένων των τοικλών για ιατρική χρήση και τοικλών με θεραπευτικά πρόσθετα·

Κατηγορία 25 — Ένδυση, υπόδηση και κάλυψη κεφαλής·

Κατηγορία 28 — Παιγνια και παιχνίδια· είδη γυμναστικής και αθλοπαίδων (περιλαμβανόμενα στην κατηγορία 28)· διακοσμήσεις για χριστουγεννιάτικα δέντρα·

Κατηγορία 30 — Καφές, τσάι, κακάο, ζάχαρη, ρούζι, ταπιόκα, σάγο (αλευρί κολοκασίματος), υποκατάστατα καφέ· αλευρά και παρασκευάσματα από δημητριακά, άρτος, μπισκότα, γλυκά και είδη ζαχαροπλαστικής, καραμέλα, παγωτά· μέλι, σιρόπι μελάσας, μαγιά, μπέικιν-πάουντγκεν· αλάτι, μουστάρδα, πιπέρι· ξίδι, σάλτσες (καρυκεύματα)· μπαχαρικά· πάσος· είδη ζαχαροπλαστικής και τοίικλες χωρίς θεραπευτικά πρόσθετα, είδη ζαχαροπλαστικής, περιλαμβανομένων των τοικλών· τοίικλες που περιέχουν ζάχαρη, συντηγμένες τοίικλες· μη θεραπευτικά είδη ζαχαροπλαστικής· σοκολάτα, ζαχαρωτά, καραμέλες».

7 — Ας σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το Γραφείο, την άποψη του οποίου δεν αντέκρουσε επί του θέματος η Wrigley, η παρούσα υπόθεση αφορά μόνον τις αιτήσεις καταχώρισεως στις κατηγορίες 3, 5 και 30 και όχι στις κατηγορίες 25 και 28.

καταναλωτής που βλέπει την έκφραση «Doublemint» σε ένα κουτί με τσίκλες ή μια διαφήμιση για τσίκλες σχηματίζει την εντύπωση ότι το προϊόν περιλαμβάνει μεγάλη ποσότητα μίνθης ή έχει γεύση μίνθης.

11. Η Wrigley άσκησε την 1η Σεπτεμβρίου 1999 ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94 απαγορεύει την καταχώριση σημάτων που, λόγω της αμυγώς περιγραφικής φύσεώς τους, είναι ακατάλληλα να διακρίνουν τα προϊόντα μιας επιχείρησης από εκείνα μιας άλλης. Αντίθετα, επιδέχονται την καταχώρισή τους ως κοινοτικών σημάτων τα σημεία ή οι ενδείξεις, το σημαινόμενο των οποίων βαίνει πέραν του αποκλειστικώς περιγραφικού χαρακτήρα⁸.

12. Το Πρωτοδικείο έκρινε ότι η σύνθεση λέξη «Doublemint» δεν ήταν αποκλειστικώς περιγραφική. Χρησιμοποιούμενος ως εμφατικός, ο επιθετικός προσδιορισμός «double» ήταν ασυνήθης σε σύγκριση με άλλες αγγλικές λέξεις όπως «much», «strong», «extra», «best» ή «finest». Σε συνδυασμό με τη λέξη «mint», ο επιθετικός αυτός προσδιορισμός έχει δύο διακριτές σημασίες για τον εν δυνάμει καταναλωτή: «δύο φορές περισσότερο ηδύοσμο από τον συνήθη» ή «με τη γεύση δύο ειδών ηδύοσμου». «Mint» συνιστούσε όρο γένους περιλαμβάνοντα πράσινο ηδύοσμο, τον ηδύοσμο τον πεπερώδη και άλλα μαγειρικά χόρτα· επομένως, υφίσταντο

πλείστες όσες δυνατότητες συνδυασμού δύο ειδών μίνθης και μάλιστα με έντονη γεύση ποικίλλουσα ανά συνδυασμό⁹.

13. Κατά το Πρωτοδικείο, οι διάφορες σημασίες του όρου «Doublemint» ήσαν προφανείς, τουλάχιστον κατά τρόπο συνειρμικό ή υπαινικτικό, για τον μέσο αγγλόφωνο καταναλωτή, οπότε στερούσαν από το συγκεκριμένο σημείο κάθε περιγραφική λειτουργία, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94, ενώ για τον μη έχοντα επαρκή γνώση της αγγλικής γλώσσας καταναλωτή η εν λόγω σύνθετη λέξη έχει εκ φύσεως αόριστη και πρωτότυπη σημασία¹⁰.

14. Κατόπιν αυτού, το Πρωτοδικείο συνήγαγε ότι η αναφερόμενη στα αποτελούντα αντικείμενο της αιτήσεως καταχωρίσεως προϊόντα σύνθετη λέξη «Doublemint» έχει πολυσήμαντο και υποδηλωτικό νόημα, επιδεχόμενο διάφορες ερμηνείες, και ότι επιτρέπει στο κοινό στο οποίο απευθύνεται να εντοπίσει αμέσως και χωρίς περαιτέρω σκέψη την περιγραφή ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος των οικείων προϊόντων¹¹. Δεδομένου ότι δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αποκλειστικώς περιγραφική¹², η σύνθετη λέξη δεν μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο αρνήσεως καταχωρίσεως. Κατόπιν αυτού, ακυρώθηκε η απόφαση του τμήματος προσφυγών, οπότε το Γραφείο άσκησε στις 20 Απριλίου 2001 αναίρεση κατά της οικείας ακυρώσεως.

9 — Σκέψεις 23 έως 28.

10 — Σκέψη 29.

11 — Σκέψη 30.

12 — Σκέψη 31.

8 — Σκέψη 20 της αποφάσεως.

Η νομολογία: οι αποφάσεις Windsurfing Chiemsee και Baby-Dry

15. Ιδιαίτερα σημαντικές εν προκειμένω είναι δύο προγενέστερες αποφάσεις του Δικαστηρίου: πρόκειται για τις αποφάσεις Windsurfing Chiemsee¹³ και Baby-Dry¹⁴.

16. Η υπόθεση Windsurfing Chiemsee αφορούσε το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας περί των σημάτων¹⁵, η διατύπωση του οποίου είναι ταυτόσημη με εκείνη του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού, αλλά τυγχάνει εφαρμογής επί των εθνικών και όχι επί των κοινοτικών σημάτων. Ένα από τα τεθέντα ζητήματα αφορούσε το αν η λέξη «Chiemsee», όνομα βαναρικής λίμνης, μπορούσε να καταχωριστεί ως σήμα για πωλούμενα στην περιοχή αθλητικά ενδύματα ή αν δεν μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο καταχωρίσεως δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεδομένου ότι επρόκειτο για λέξη γεωγραφικής προελεύσεως, ειδικότερα υπό το φως της εννοίας του γερμανικού δικαίου «Freihaltebedürfnis» (επί λέξει: η ανάγκη τηρήσεως της διαθεσιμότητας), δυνάμει της οποίας, η καταχώριση πρέπει να μη γίνεται δεκτή μόνον αν υφίσταται πραγματική, τρέχουσα ή σοβαρή ανάγκη ένας όρος να είναι διαθέσιμος προς χρήση από άλλους εμπόρους.

17. Το Δικαστήριο διαπίστωσε στη σκέψη 25 της αποφάσεώς του ότι «το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας επιδιώκει σκοπό γενικού συμφέροντος, ο οποίος επιτάσσει να μπορούν τα σημεία ή οι ενδείξεις που περιγράφουν τις κατηγορίες προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους, ακόμη και ως συλλογικά σήματα ή ως συστατικά μέρη σύνθετων ή γραφικών σημάτων». Πάντως, στις σκέψεις 29 έως 35, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο στόχος της οδηγίας ήταν ευρύτερος από εκείνον της «Freihaltebedürfnis» του γερμανικού δικαίου· η εφαρμογή του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεν εξαρτάται από την ύπαρξη ή μη πραγματικής, ενεστώσας ή σοβαρής ανάγκης ένα σημείο ή μια ένδειξη να βρίσκεται στη διάθεση όλων αλλά μάλλον από το αν το σημείο αυτό ή η ένδειξη αυτή «μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο» προς δήλωση (στη συγκεκριμένη περίπτωση) της γεωγραφικής προελεύσεως.

18. Στα πλαίσια της υποθέσεως Baby-Dry, ζητούμενο ήταν η ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού στην περίπτωση σήματος εμφανίζοντος χαρακτηριστικά γνωρίσματα μερικώς συγκρίσιμα με εκείνα της λέξεως «Doublemint». Εν συνεχεία της αρνήσεως καταχωρίσεως ως κοινοτικού σήματος, το Πρωτοδικείο επικύρωσε κατ' ουσίαν την άποψη του τμήματος προσφυγών, σύμφωνα με την οποία, εφόσον οι λέξεις «baby» και «dry» μπορούσαν αμφότερες να χρησιμοποιηθούν προκειμένου να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πανών για βρέφη, δεν μπορούσε, δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', να καταχωριστεί σήμα αποτελούμενο μόνον από τις λέξεις αυτές για τα ανωτέρω προϊόντα.

13 — Απόφαση της 4ης Μαΐου 1999, C-108/97 και C-109/97 (Σύλλογη 1999, σ. I-2779).

14 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 2 Βλ., επίσης, ως προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo στην υπόθεση C-363/99, Koninklijke KPN Nederland (στο εξής: υπόθεση Postkantoor), επί της οποίας δεν έχει ακόμα εκδοθεί απόφαση, καθώς και την απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, C-104/00 P, DKV κατά ΓΕΕΑ (Σύλλογη 2002, σ. I-7561, στο εξής: απόφαση Companyline), η οποία παρατίθεται κατωτέρω στο σημείο 74.

15 — Πρώτη οδηγία 89/104/EOK του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

19. Με τις προτάσεις μου επί της ενώπιον του Δικαστηρίου αναίρεσας, υποστήριξα, πρώτον, ότι ένα κοινοτικό σήμα μπορεί να περιλαμβάνει περιγραφικούς όρους αλλά να μην αποτελείται αποκλειστικώς από αυτούς¹⁶. Κατόπιν αυτού, υποστήριξα ότι το σήμα «Baby-Dry» περιελάμβανε στοιχεία πρόσθετα στους περιγραφικούς όρους «baby» και «dry»: εξαιρετικά ελλειπτική φύση, ασυνήθη δομή και μη συνδρομή οποιασδήποτε εύληπτης γραμματικής αναλύσεως που θα μπορούσε να καταστήσει άμεσα σαφές το νόημα. Επιπλέον, ο όρος «Baby-Dry» αποτελεί επινόηση και ως εκ τούτου η χρήση του ως περιγραφικού όρου στο εμπόριο είναι λιγότερο προφανής, επιπλέον δε θα μπορούσε να υπαινίσσεται περισσότερους πολύ διαφορετικούς τύπους προϊόντων, μειώνοντας την περιγραφικότητά τους σε σχέση με τις πάνες για βρέφη. Ως εκ του ότι δεν ελήφθησαν υπόψη τέτοιες παράμετροι υπήρξε πλάνη περί το δίκαιο¹⁷.

20. Με την απόφασή του, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο σκοπός του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', έγκειται στην αποφυγή καταχώρισης σημείων ή ενδείξεων που, λόγω του ότι συμπίπτουν με τον συνήθη τρόπο προσδιορισμού των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών ή των ιδιοτήτων τους, δεν θα μπορούσαν να επιτελούν τη λειτουργία της εξατομικεύσεως της επιχειρήσεως που τα εμπορεύεται¹⁸. Τέτοια σημεία και ενδείξεις είναι εκείνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν, στο πλαίσιο συνήθους χρήσεως από την πλευρά του καταναλωτή, για να υποδηλώσουν, είτε άμεσα είτε με μνεία ενός ουσιαστικού χαρακτηριστικού, τέτοια προ-

ϊόντα ή υπηρεσίες. Σήμα αποτελούμενο από παρόμοια σημεία ή ενδείξεις δεν μπορεί να αποτελεί αντικείμενο αρνήσεως αν περιλαμβάνει άλλα σημεία ή ενδείξεις ή αν τα αποκλειστικώς περιγραφικά σημεία και οι αποκλειστικώς περιγραφικές ενδείξεις που το συνθέτουν παρουσιάζονται ή τοποθετούνται κατά τρόπο διακρίνοντα το συνολικό τελικό αποτέλεσμα από τον συνήθη τρόπο προσδιορισμού των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών ή των ουσιαστών ιδιοτήτων τους¹⁹.

21. Όσον αφορά σήματα αποτελούμενα από λέξεις, ο τυχόν περιγραφικός χαρακτήρας πρέπει να διαπιστώνεται όχι μόνον ως προς κάθε λέξη χωριστά αλλά και για το σύνολο που συνθέτουν οι λέξεις αυτές. Οποιαδήποτε αντιληπτή διαφορά μεταξύ του λεκτικού συμπλέγματος του οποίου ζητείται η καταχώριση και των όρων που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή γλώσσα από την οικεία κατηγορία καταναλωτών για τη δήλωση του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή των ουσιαστών χαρακτηριστικών τους θα μπορούσε να προσδίδει στο λεκτικό αυτό σύμπλεγμα διακριτικό χαρακτήρα καθιστώντα εφικτή την καταχώρισή του ως σήματος²⁰.

22. Εφόσον ένα λεκτικό σύμπλεγμα δεν επιδέχεται καταχώριση ως κοινοτικό σήμα αν έχει αποκλειστικώς περιγραφικό χαρακτήρα σε μία από τις χρησιμοποιούμενες στο εμπόριο εντός της Κοινότητας γλώσσες, τίθεται το ερώτημα αν, από την άποψη αγγλόφωνου καταναλωτή, σύνθετη λέξη όπως η «Baby-Dry» μπορεί να θεωρηθεί ως συνήθης τρόπος υποδηλώσεως του προϊόντος αυτού ή

16 — Σημεία 75 έως 81.

17 — Σημεία 82 έως 97.

18 — Σκέψη 37.

19 — Σκέψη 39.

20 — Σκέψη 40.

παρουσιάσεως των ουσιαδών χαρακτηριστικών του στην καθημερινή γλώσσα. Καίτοι καθεμία από τις δύο λέξεις που συνιστούν το σύνολο μπορεί να χρησιμοποιείται σε εκφράσεις της καθημερινής γλώσσας δηλωτικές της λειτουργίας των πανών για βρέφη, η ασυνήθης από συντακτικής απόψεως παράθεσή τους δίπλα δίπλα δεν συνιστά γνωστή έκφραση της αγγλικής γλώσσας για τον προσδιορισμό τέτοιων προϊόντων ή για την παρουσίαση των ουσιαδών χαρακτηριστικών τους. Επομένως, το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, οπότε αμφότερες οι αποφάσεις του πρώτου και του τμήματος προσφυγών, ακυρώθηκαν²¹.

Κύριοι λόγοι της υπό κρίση αναιρέσεως

23. Η αίτηση αναιρέσεως και το υπόμνημα απαντήσεως κατατέθηκαν αμφότερα εν προκειμένω μεταξύ της αναπτύξεως των προτάσεων και της εκδόσεως της αποφάσεως επί της υποθέσεως Baby-Dry. Μετά τη δημοσίευση της αποφάσεως, τόσο η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας κατέθεσαν εν προκειμένω υπομνήματα παρεμβάσεως (υπέρ του Γραφείου).

24. Με την αίτησή του αναιρέσεως, το Γραφείο δέχεται ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', δεν περιλαμβάνει τη γερμανική έννοια «Freihaltebedürfnis», θεωρεί, πάντως, ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η θεμελιούμενη

στο δημόσιο συμφέρον ratio της εν λόγω εννοίας. Απορρίπτει επίσης την άποψη ότι το άρθρο 12, στοιχείο β', αρκεί για την προστασία της θεμικής χρήσεως περιγραφικών όρων οσάκις καταχωρίζονται ως σήματα· επομένως, απαιτείται ο εξονυχιστικός έλεγχος των σημάτων αυτών στη φάση της καταχωρίσεως.

25. Προκειμένου να κριθεί αν ένα σήμα εμπίπτει στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', το πρώτο βήμα έγκειται στον προσδιορισμό αν γίνεται άμεσα (συνήθως αυθόρμητα) αντιληπτό από ένα συνήθη καταναλωτή ότι οι χρησιμοποιούμενες λέξεις είναι περιγραφικές χαρακτηριστικών των οικείων προϊόντων. Το γεγονός ότι ο όρος έχει ενδεχομένως πλείονες σημασίες δεν ασκεί επιρροή στο μέτρο που όλες είναι περιγραφικές. Επιπλέον, δεν απαιτείται ένα σημείο να χρησιμοποιείται ήδη περιγραφικώς στο εμπόριο ή να είναι όντως περιγραφικό αλλ' απλώς να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ή να γίνεται αντιληπτό από τον ενδιαφερόμενο καταναλωτή ως περιγραφικό ενός ή ετέρου χαρακτηριστικού γνωρίσματος του προϊόντος. Το επόμενο βήμα είναι να προσδιοριστεί αν το σήμα αποτελείται αποκλειστικώς από τέτοια περιγραφικά στοιχεία, με άλλες λέξεις αν δεν υφίστανται άλλα στοιχεία, ιδίως μεταφορικά, γραμματικά ή σημειολογικά, τα οποία θα μπορούσαν να καταστήσουν διακριτικό ένα κατά τα άλλα περιγραφικό σημείο.

26. Η συλλογιστική του Πρωτοδικείου έγκειται στο ότι: i) «double» και «mint» είναι αμφότεροι διφορούμενοι όροι, κατά μείζονα δε λόγο όταν συνδυάζονται· ii) οι διάφορες σημασίες του σύνθετου όρου «Doublemint» είναι άμεσα αντιληπτές για τον μέσο αγγλό-

21 — Σκέψεις 41 έως 46.

φωνο καταναλωτή και ως εκ τούτου δεν του επιτρέπουν να αποκαλύπτει αμέσως και χωρίς άλλη σκέψη την περιγραφή ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος· iii) άρα, ο όρος δεν μπορεί να εκληφθεί ως αποκλειστικώς περιγραφικός.

27. Η ανωτέρω συλλογιστική είναι πεπλανημένη διότι i) η αμφισημία είναι μικρότερη από το υποδηλούμενο· ii) ο μέσος καταναλωτής τσίγκας δεν αντιλαμβάνεται την ως άνω αμφισημία ως θίγουσα το περιγραφικό μήνυμα περί της καθ' οιονδήποτε τρόπο διπλής γεύσεως μίνθης, και iii) το ζήτημα δεν έγκειται στο αν ο σύνθετος όρος είναι αποκλειστικώς περιγραφικός αλλά στο αν αποτελείται αποκλειστικώς από στοιχεία που είναι περιγραφικά.

28. Η Wrigley ισχυρίζεται ότι ο συνδυασμός λέξεων πρέπει να εκτιμάται κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', εξετάζοντας αν στη συγκεκριμένη αλληλουχία του προσλαμβάνει τη μορφή σημείου έχοντος αποκλειστικώς περιγραφικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα σε σχέση με τα οικεία προϊόντα ή υπηρεσίες —σημείου το οποίο είναι, σαφώς και χωρίς διφορούμενα, πλήρως και αποκλειστικώς περιγραφικό ορισμένων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων. Ένα ορθό κριτήριο ελέγχου είναι το αν ο συνδυασμός χρησιμοποιείται στην τρέχουσα γλώσσα αναφερόμενος στα προϊόντα ή σε οποιαδήποτε χαρακτηριστικά τους. Αν δεν συμβαίνει αυτό, τότε σημαίνει ότι δεν αποτελείται

αποκλειστικώς από σημεία που μπορούν να χρησιμεύσουν στις συναλλαγές για τη δήλωση του είδους, της ποιότητας, της ποσότητας, ή οποιουδήποτε άλλου χαρακτηριστικού των οικείων προϊόντων. Δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι κάθε στοιχείο του σύνθετου όρου μπορεί από μόνο του να χρησιμοποιείται στην καθημερινή γλώσσα· το ερώτημα είναι αν ο συνδυασμός χρησιμοποιήθηκε ή μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως περιγραφικός ενός προϊόντος και αν για οποιοδήποτε εύλογα καλώς ενημερωμένο, παρατηρητικό και συνετό πρόσωπο, ήτοι για τον μέσο καταναλωτή, παρίσταται ότι το προτεινόμενο σήμα αποτελεί απλούστατα περιγραφή κάποιου χαρακτηριστικού, ή, στα πλαίσια της καθημερινής γλώσσας και χωρίς γραμματική ανάλυση, επινόηση που δεν αποτελεί αφεαυτής μέρος της τρέχουσας γλώσσας.

29. Όσον αφορά τις τσίγκες, το ερώτημα είναι αν, κατά την άποψη του μέσου καταναλωτή, το υπό κρίση σήμα εμφανίζεται ως εμπορική επωνυμία επί της συσκευασίας ή περιγραφή ορισμένων χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του προϊόντος. Αν εμφανίζεται ως επινόηση, η γραμματική δομή της οποίας δεν καθιστά άμεσα σαφές το ακριβές νόημα, ή αν εξακολουθούν να υφίστανται αμφιβολίες ως προς τα περιγραφέντα ακριβή χαρακτηριστικά, τότε πρόκειται μάλλον για υποδηλωτικό και όχι για αποκλειστικώς περιγραφικό όρο.

30. Μολονότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', ενδέχεται να μην καλύπτει πλήρως την έννοια «Freihaltebedürfnis», καλύ-

ππει την ανάγκη να παραμένουν στη διάθεση όλων οι περιγραφικοί όροι. Πάντως, τούτο ισχύει μόνον οσάκις υφίσταται εύλογα προφανής και προβλέψιμη ανάγκη των ανταγωνιστών να χρησιμοποιούν τον συγκεκριμένο όρο για την περιγραφή χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των προϊόντων τους. Μετά την παρέλευση εκατό περίπου ετών αφότου ο όρος «Doublemint» καταχωρίστηκε για πρώτη φορά ως σήμα στις Ηνωμένες Πολιτείες και πολλά έτη μετά την καταχώρισή του στην Κοινότητα, ουδείς ανταγωνιστής επιδίωξε να χρησιμοποιήσει περιγραφικώς τη λέξη —θετικό σημείο ότι ο όρος δεν είναι μόνον περιγραφικός και ουδεμία υφίσταται ανάγκη να αποτελεί αντικείμενο χρήσεως από το κοινό.

καταναλωτές, οι οποίοι θα μπορούσαν ενδεχομένως να εξομοιώσουν τον όρο «Doublemint» με τον αντίστοιχο γερμανικό «Doppelminze»— υποδηλώνοντας απλώς κατ'αντικειμενικό τρόπο ότι είτε τα προϊόντα περιέχουν διπλή (ιδιαίτερα ισχυρή) γεύση μίνθης είτε ότι περιέχουν δύο διαφορετικά είδη μίνθης, οπότε περιγράφει άμεσα την υλική σύνθεσή τους. Ο όρος χρησιμοποιείται όντως στο εμπόριο με τις ως άνω σημασίες για να περιγράψει ποικιλία προϊόντων. Το γεγονός ότι υφίσταται ενδεχομένως αμφιταλάντευση ως προς το ποια από τις δύο σημασίες είναι η επιθυμητή δεν ασκεί επιρροή δεδομένου ότι αμφότερες περιγράφουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προϊόντων.

31. Αναφερόμενη στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και στις προτάσεις επί της υποθέσεως Baby-Dry, η Wrigley ισχυρίζεται ότι ο συνδυασμός «Doublemint» είναι ελλειπτικός και δεν επιδέχεται αυτονόητη γραμματική ανάλυση. Έχει πολλαπλές έννοιες, μη δυνάμενες να ερμηνευθούν ευχερώς· δεν υφίσταται τυποποιημένη «single mint» [απλή ποσότητα μίνθης] με βάση την οποία θα μπορούσε να μετρηθεί· η πρώτη εντύπωση του μέσου καταναλωτή είναι ότι πρόκειται για εμπορική επωνυμία και όχι για περιγραφή.

33. Το *Ηνωμένο Βασίλειο* εκτιμά ότι σκοπός του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', είναι να αποφεύγεται σημεία ή ενδείξεις που είναι περιγραφικά των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων ή που ενδείκνυνται απλώς για τέτοια περιγραφική χρήση κατά συνήθεια από τον μέσο καταναλωτή να χρησιμοποιούνται ως σήματα από μία και μόνον επιχείρηση. Για το δημόσιο συμφέρον θα έπρεπε να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελευθέρως και το άρθρο 12 δεν αποτελεί επαρκή περιφρούρηση, δεδομένου ότι δεν μπορεί να αποτρέπει τον κάτοχο σήματος να κινεί άνευ λόγου δίκες λόγω παραποίησης σήματος, με συνέπεια σημαντικά έξοδα για τους ανταγωνιστές του.

32. Η *Γερμανική Κυβέρνηση* εκτιμά ότι ο «Doublemint» είναι σύνθετος όρος που διαμορφώθηκε σύμφωνα με τους γλωσσολογικούς κανόνες —κανόνες οι οποίοι είναι κατά βάση ίδιοι στη Γερμανία, οπότε το ζήτημα τίθεται επίσης και για τους γερμανόφωνους

34. Η απόφαση Baby-Dry μπορεί δυσχερώς να συγκεραστεί με την απόφαση Windsurfing Chiemsee. Το Δικαστήριο μπορεί σήμερα να επιδιώξει να καταστήσει σαφές ότι ένας όρος

δεν πρέπει απαραίτητως να επιτίπτει στην τρέχουσα περιγραφική χρήση για να αποκλείεται από την καταχώριση, αλλ' ότι αρκεί ότι μπορεί να υποτεθεί ευλόγως ότι θα χρησιμοποιηθεί υπό την έννοια αυτή στο μέλλον και ότι, οσάκις πλείονες όροι ενδείκνυνται για την περιγραφή των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των προϊόντων, θα έπρεπε όλοι τους να μην μπορούν να αποτελούν αντικείμενο καταχωρίσεως.

35. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ερμήνευσε εσφαλμένα τον κανονισμό για το κοινοτικό σήμα με τέσσερις τρόπους: i) το κριτήριο ελέγχου αν ο όρος επιτρέπει στο ενδιαφερόμενο κοινό να αποκαλύπτει άμεσα και χωρίς περαιτέρω σκέψη την περιγραφή ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος των οικείων προϊόντων δεν περιλαμβάνεται στον κανονισμό και είναι υπερβολικά περιοριστικό· ii) η έννοια του «ασυνήθους» δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιείται σε σχέση με τον επιθετικό προσδιορισμό «double» —το κριτήριο ελέγχου στον κανονισμό συνίσταται στο αν το σημείο είναι περιγραφικό κατά τη συνήθη χρήση του από τον μέσο καταναλωτή· iii) η αμφισημία δεν αρκεί αφεαυτής —ένας όρος δεν παύει να είναι περιγραφικός επειδή έχει περισσότερες από μία σημασίες· iv) ο κανονισμός δεν απαιτεί το επίδικο σημείο να είναι αποκλειστικώς περιγραφικό —το επίρρημα «αποκλειστικώς» αναφέρεται στο «αποτελούνται» οπότε ένα σημείο με περιγραφική διάσταση, έστω και αν δεν είναι αποκλειστικώς περιγραφικό, δεν πρέπει να είναι δεκτικό καταχωρίσεως.

36. Εντούτοις, η Wrigley θα μπορούσε να έχει το δικαίωμα καταχωρίσεως με βάση μακρά και αποτελεσματική χρήση του σημείου βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού, τουλάχιστον για τις τσιγές, αλλ' όχι για τα «γλυκίσματα» και τη «σοκο-

λάτα», για τα οποία ζητεί επίσης την καταχώριση.

Εκτίμηση

37. Από μια άποψη, η ακολουθητέα επί της αναιρέσεως πορεία εμφανίζεται μάλλον προφανής. Όπως υπογράμμισαν ειδικότερα το Γραφείο και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, η συλλογιστική του Πρωτοδικείου φέρει το στίγμα δύο προδήλων πλημμελειών που καθιστούν δυσχερή την επικύρωση της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως²².

38. Πρώτον, στις σκέψεις 31 και 32 της αποφάσεώς του, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί επειδή ο όρος «Doublemint» δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως αμγώς περιγραφικός, ενώ το κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', κριτήριο είναι ότι δεν γίνονται δεκτά προς καταχώριση τα σήματα που «αποτελούνται αποκλειστικώς από σημεία ή ενδείξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στις συναλλαγές για τη δήλωση [...] χαρακτηριστικών των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών».

22 — Εφόσον την προσοχή συναφώς ότι οι προτάσεις μου επί της υποθέσεως Baby-Dry ενδεχομένως παρερμηνεύθηκαν. Στο σημείο 95 των προτάσεων μου παραθέτω συναπτικώς την απόφαση του Πρωτοδικείου επί της υποθέσεως Doublemint, ενώ το σημείο 96 εκανεί με τη φράση «[...] αυτή η προσέγγιση με την οποία συμφωνώ, [...]». Εντούτοις, αυτό με το οποίο συμφωνούσα ήταν η ευρύτερη προσέγγιση του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', την οποία απηχούσαν διάφορες αποφάσεις του τμήματος προσέγγυν και του Πρωτοδικείου που παρατίθενται στα σημεία 93 έως 95, χωρίς να απαιτώμαι τη συγκεκριμένη συλλογιστική ή το διατακτικό κατ'από τις ως άνω υποθέσεις.

39. Το επίρρημα «αποκλειστικώς» που απαντά στην εν λόγω διάταξη αναφέρεται στο ρήμα «αποτελούνται» άπτεται των στοιχείων από τα οποία αποτελείται το σήμα και όχι της ικανότητάς τους να περιγράφουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Για το δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού περί σημάτων απαράδεκτο της καταχωρίσεως απαιτείται όλα τα στοιχεία να έχουν την ως άνω περιγραφική ικανότητα· δεν απαιτείται, αντίθετα, να έχουν άλλη, μη περιγραφική, σημασία. Είναι *prima facie* πεπλανημένη περί το δίκαιο απόφαση αφορώσα τη δυνατότητα καταχωρίσεως που θεμελιώνεται στο δεύτερο αυτό κριτήριο στα πλαίσια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

40. Απαιτείται, όμως, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση να εξεταστεί περισσότερο εμπεριστατωμένα πριν από την απόφασή ότι πρέπει να ακυρωθεί επί της βάσεως αυτής. Η συνοπτική διατύπωση των σκέψεων 31 και 32 θα μπορούσε απλώς να αποτελέσει ατυχή σύμπτωση του ορθού κριτηρίου. Εκείνο που είναι περισσότερο σημαντικό είναι η συλλογιστική μέσω της οποίας το Πρωτοδικείο κατέληξε στα συμπεράσματά του με τις ως άνω σκέψεις.

41. Η συλλογιστική συνίστατο κατ' ουσίαν στο ότι η λέξη «double» δεν αποτελούσε συνήθη εγχωμαστικό όρο και ότι, σε συνδυασμό με τη λέξη «mint», έχει δύο διακριτές σημασίες, ενώ μόνη της η λέξη «mint» καλύπτει διάφορες ποικιλίες συγκεκριμένου χόρτου. Οι πολλαπλές σημασίες των δύο όρων από κοινού γίνονται άμεσα αντιληπτές στον μέσο αγγλόφωνο καταναλωτή, οπότε ο σχετικός συνδυασμός αδυνατεί να καλύψει περιγραφική λειτουργία. Ως εκ τούτου, η λέξη «Doublemint» είναι διφορούμενη και υποδηλωτική και δεν παρέχει στο ενδιαφε-

ρόμενο κοινό τη δυνατότητα να αποκαλύπτει άμεσα και χωρίς περαιτέρω σκέψη περιγραφή των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των οικείων προϊόντων.

42. Εδώ έγκειται η δεύτερη και σοβαρότερη πλημμέλεια στην υπό αναίρεση απόφαση. Το γεγονός ότι «double» και «mint», σε συνδυασμό, συνεπάγονται πολλαπλές πιθανές σημασίες —έστω και διφορούμενες ή υποδηλωτικές— δεν στερεί κατ' ανάγκη από τον ανωτέρω συνδυασμό την ικανότητά του να χρησιμεύει στο εμπόριο προκειμένου να υποδηλώνει χαρακτηριστικά γνωρίσματα προϊόντος (όπως η τσίχλα).

43. Μπορεί να έρχονται άμεσα στο νου πολλές άλλες περιπτώσεις γενικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων που απαιτούν ενδεχομένως ακριβέστερο ορισμό προτού ο καταναλωτής βεβαιωθεί σε τι αναφέρεται, πλην όμως παραμένουν σαφώς χαρακτηριστικά γνωρίσματα του επίδικου προϊόντος. Για να δώσω ένα απλό παράδειγμα, ο χαρακτηρισμός ενός προϊόντος ως «φυσικού» είναι αναμφίσητο στο ότι προσδιορίζεται ένα από τα χαρακτηριστικά του, μολονότι ο καταναλωτής διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς την ακριβή φύση των χαρακτηριστικών αυτών υπό την επιφύλαξη της παροχής περαιτέρω λεπτομερειών. Στην πραγματικότητα, είναι σχετικά δυσχερές να υφίστανται «ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιούνται για τη δήλωση χαρακτηριστικών», χωρίς να απαιτούν περαιτέρω διευκρίνιση σε κάποιο επίπεδο.

44. Εξάλλου, «double», μολονότι ίσως δεν πρόκειται για συνήθη εγχωμαστικό όρο, μακράν απέχει του να είναι ασυνήθης ως ενισχυτικός της ποιότητας ενός χαρακτηρι-

στικού γνωρίσματος προϊόντος, πλαίσιο εντός του οποίου ενδέχεται επίσης να στερεείται σαφηνείας χωρίς να προσδίδει διαφορετική φύση στην έκφραση στο σύνολό της. Αν, επί παραδείγματι, ο καταναλωτής εξακολουθεί να είναι αβέβαιος ως προς το αν μια «double» σοκολάτα με ηδύποτο περιέχει δύο διαφορετικά είδη ηδυπότων (και/ή σοκολάτα) ή δύο φορές περισσότερο ηδύποτο (και/ή σοκολάτα), όπως ορισμένα αδιευκρίνιστα πρότυπα, ο καταναλωτής αυτός δεν είναι λιγότερο βέβαιος στην πράξη αντιλαμβανόμενος ότι ένα χαρακτηριστικό του προϊόντος (από το περιεχόμενό του σε ηδύποτο ή σοκολάτα) δηλώνεται ως κατά κάποιον τρόπο διπλό ή διπλής δόσεως, έστω και αν δεν πρόκειται κυριολεκτικώς ή ακριβώς περί αυτού. Ο εν λόγω όρος μπορεί ως εκ τούτου να χρησιμεύσει στο εμπόριο για να δηλώσει το ως άνω χαρακτηριστικό γνώρισμα.

45. Το ζήτημα αν συγκεκριμένη έκφραση μπορεί να χρησιμεύσει στο εμπόριο για να δηλώσει ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα οποιουδήποτε προϊόντος αποτελεί πραγματικό γεγονός και το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να αναιρεί απόφαση του Πρωτοδικείου όταν πρόκειται για πραγματικό περιστατικό. Επιπλέον, ενδέχεται να υφίστανται καταστάσεις όπου ο αριθμός των σημασιών που μπορούν να αποδίδονται σε σύνθετη λέξη είναι ιδιαίτερα ευρύς και όπου η μόνη δυνατή να περιγράψει χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προϊόντος σημασία είναι ιδιαίτερα δυσνόητη και ως εκ τούτου δεν προσφέρεται για χρήση.

46. Εντούτοις, το τεκμήριο επί του οποίου θεμελιώνεται η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι ότι «η πολλαπλότητα των δυνατών σημασιολογικών συνδυασμών» αποκλείει αυτομάτως τη δυνατότητα οποιουδήποτε (σύνθετος) όρος να περιγράφει

χαρακτηριστικό ενός ή πλειόνων προϊόντων για τα οποία ζητείται η καταχώριση. Το τεκμήριο αυτό αποτελεί ερμηνεία του περιλαμβανόμενου στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα νομικού κανόνα. Κατά την άποψή μου, είναι σαφές ότι πρόκειται για πεπλανημένη γενική πρόταση.

47. Σημειωτέον ότι το ίδιο το Πρωτοδικείο θεώρησε την περίπτωση αυτή πεπλανημένη με την απόφασή του στην υπόθεση Truckcard²³, με την οποία έκρινε ότι «[...] για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 40/94 ένα λεκτικό σημείο, αρκεί μία τουλάχιστον από τις δυνατές σημασίες του να περιγράφει ένα χαρακτηριστικό των οικείων προϊόντων ή υπηρεσιών». Επιπλέον, ο αριθμός των σημασιολογικών συνδυασμών στους οποίους αναφέρεται το Πρωτοδικείο εν προκειμένω είναι περιορισμένος και κανείς εξ αυτών δεν είναι δυσνόητος ως δηλωτικός ενός χαρακτηριστικού της τσίκλας.

48. Κατόπιν αυτού, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση πρέπει να αναιρεθεί για τον συγκεκριμένο λόγο.

49. Σε περίπτωση αναιρέσεως της απόφασεως, απαιτείται περαιτέρω η απόφανση αν το ενώπιον του Πρωτοδικείου αρχικό αίτημα της Wrigley πρέπει να γίνει δεκτό ή να απορριφθεί. Στο πλαίσιο αυτό, επιβάλλεται η

23 — Απόφαση της 20ής Μαρτίου 2002, T-358/00, DaimlerChrysler κατά ΓΕΕΑ (Truckcard) (Συλλογή 2002, σ. II-1993, σκέψη 31).

εξέταση ορισμένων άλλων επιχειρημάτων τα οποία προβλήθηκαν και τα οποία ενδέχεται να απαιτούν υπό ορισμένες επόψεις βελτίωση της αποφάσεως Baby-Dry.

Το περίγραμμα του «περιγραφικού χαρακτήρα»

50. Ο «περιγραφικός χαρακτήρας» χρησιμοποιείται συνήθως για να αναφερθεί στην ικανότητα των όρων να περιγράψουν χαρακτηριστικά προϊόντος στο εμπόριο, στα πλαίσια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα. Πρόκειται για εύχρηστη συντομογραφία της εννοίας, μολονότι είναι ενδεχομένως προτιμότερο να έχουμε κατά νου την ουσία του ακριβούς κριτηρίου, όπως προτιθεται να πράξω.

51. Με τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Baby-Dry²⁴, υποστήριξα ότι το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, το οποίο αποκλείει την καταχώριση σημείων που αποτελούνται απλώς από στοιχεία δυνάμενα να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο προς δήλωση προϊόντων ή των χαρακτηριστικών τους, θα έπρεπε να εκτιμηθεί ανεξάρτητα από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β', το οποίο αποκλείει την καταχώριση σημείων που στερούνται οποιουδήποτε διακριτικού χαρακτήρα.

52. Η άποψη αυτή δεν είναι παγκοσμίως παραδεκτή. Μολονότι το Πρωτοδικείο αποπειράθηκε να ακολουθήσει την ίδια προσέγγιση, αντιμετωπίζοντας τα δύο κριτήρια ως αλληλοκαλυπτόμενα αλλ' ανεξάρτητα²⁵, το Δικαστήριο φάνηκε να τα εξομοιώνει ως ένα βαθμό με τις σκέψεις 40 και 44 της αποφάσεως Baby-Dry.

53. Γεγονός είναι ότι ένας όρος ο οποίος μπορεί να χρησιμεύσει στο εμπόριο για να δηλώσει χαρακτηριστικά προϊόντος στερείται σχεδόν μετά βεβαιότητας διακριτικού χαρακτήρα. Εντούτοις, θεωρώ προτιμότερο, στο νομοθετικό πλαίσιο του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, να μη συγχέονται τα δύο κριτήρια ούτε να θεωρούνται ως εγγενώς αλληλεξαρτώμενα.

54. Δεν πρόκειται να επεκταθώ επί του σημείου αυτού, δεδομένου ότι στα πλαίσια της παρούσας υποθέσεως δεν τίθεται ζήτημα αρνήσεως καταχωρίσεως του όρου «Doublemint» λόγω της ελλείψεως διακριτικού χαρακτήρα στην οποία αναφέρεται το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο β'.

55. Γεγονός είναι ότι η Wrigley ισχυρίστηκε ότι οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται στην πραγματικότητα τον όρο ως ταυτιζόμενο με σήμα τσίκλας και όχι ως περιγραφικό της γεύσεώς της. Πάντως, το επιχείρημα αυτό

25 — Βλ., επί παραδείγματι, αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου 2000, T-345/99, Harbinger κατά ΓΕΕΑ (Trustedlink) (Σύλλογή 2000, σ. II-3525, σκέψη 31), και της 27ης Φεβρουαρίου 2002, T-34/00, Eurocool Logistik κατά ΓΕΕΑ (Eurocool) (Σύλλογή 2002, σ. II-683, σκέψη 25). Βλ. επίσης τις προαναφερθείσες στην υποσημείωση 14 προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo επί της υποθέσεως Postkantoor, σημείο 40.

στερείται αφεαυτού σημασίας για την απάντηση στο ερώτημα αν ο όρος «Doublemint» αποτελείται αποκλειστικώς από λέξεις που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για να δηλώσουν ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Αντίθετα, το ίδιο επιχείρημα θα μπορούσε να έχει ιδιαίτερη σημασία για την τυχόν προβολή ενός διαφορετικού λόγου, ο οποίος δεν προεβλήθη στα πλαίσια της παρούσας δίκης, ότι ο όρος «Doublemint» απέκτησε διακριτικό χαρακτήρα, όσον αφορά την εμπορική ονομασία της τσίγκλας της Wrigley, ως συνέπεια της χρήσεως αυτής, ώστε η καταχώριση να είναι εφικτή δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα.

56. Σημαντικότερο ακόμη ζήτημα στα πλαίσια της παρούσας δίκης είναι εκείνο που έγκειται στο ερώτημα αν, όπως ισχυρίζεται η Wrigley, το σημασιολογικό περιεχόμενο του όρου «Doublemint», η ασάφεια του οποίου είναι παραδεδεγμένη, θα μπορούσε να τον ανασύρει από τον τομέα της περιγραφής (ήτοι από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ') και να τον εντάξει στο πεδίο του απλώς υπαινικτικού ή υποδηλωτικού.

57. Υφίσταται σαφής διαχωριστική γραμμή μεταξύ όρων οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον προσδιορισμό προϊόντων ή των χαρακτηριστικών τους και εκείνων που είναι απλώς υποδηλωτικοί τέτοιων χαρακτηριστικών. Οι τελευταίοι μπορούν να καταχωριστούν και προφανώς έχουν μεγάλη αξία για τον κάτοχο του σήματος.

58. Πάντως, είναι λιγότερο σαφές το που πρέπει να χαράσσεται ακριβώς η διαχωριστική αυτή γραμμή. Εν πάση περιπτώσει, φτάνει ένα σημείο όπου πρέπει να ληφθεί ατομική απόφαση. Πάντως, μπορούν να προταθούν ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές.

59. Πρώτον, προέχει το να μη λησμονείται το ερώτημα στο οποίο πρέπει να δοθεί απάντηση: σε σχέση με το προϊόν ή τα προϊόντα για τα οποία ζητείται η καταχώριση, το σημείο αυτό ή η ένδειξη αυτή που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο για τον προσδιορισμό ενός χαρακτηριστικού καλύπτονται από το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

60. Ακολούθως, αν εγκύψουμε στη νομολογία του Πρωτοδικείου και στις αποφάσεις του τμήματος προσφυγών —αλλά και στη νομολογία πολλών εθνικών δικαστηρίων— καθίσταται προφανές ότι τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται συνήθως, μολονότι διατυπώνονται κατά διαφόρους τρόπους, εμπίπτουν σε ορισμένες σταθερές κατηγορίες. Στις επόμενες αναπτύξεις μου δεν θα αποπειραθώ να καινοτομήσω ή να βελτιώσω τα ως άνω κριτήρια αλλά να προτείνω ένα πλαίσιο εντός του οποίου μπορούν να ενταχθούν με σκοπό να καταστήσουν ευχερή την εκτίμηση.

61. Προφανώς, δεν υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ ενδείξεων δηλωτικών ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος και εκείνων που απλώς το υπαινίσσονται καθ' υποδηλωτικό τρόπο. Δεν υφίσταται ακριβές σημείο πέραν του οποίου ένας όρος μεταπηδά αιφνιδίως από τη μία κατηγορία στην άλλη αλλά κινητή κλίμακα μεταξύ δύο ακραίων σημείων και συχνά απαιτείται ένα υποκειμενικό στοιχείο

εκτιμήσεως προκειμένου να προσδιοριστεί προς ποιο ακραίο σημείο βρίσκεται πλησιέστερα ένας όρος. Ενόψει της τρέχουσας πρακτικής και νομολογίας και προσβλέποντας στην καθιέρωση ενός ελαφρά υψηλότερου βαθμού αντικειμενικότητας, θα πρότεινα το αιτούμενο σήμα να αξιολογείται από τρεις απόψεις, μολονότι δεν διατείνομαι ότι ο κατάλογος είναι τελικός ή εξαντλητικός.

62. Η πρώτη άποψη άπτεται του τρόπου με τον οποίο ένας όρος συνδέεται με δεδομένο προϊόν ή με ένα από τα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα. Όσο περισσότερο η σχέση αυτή είναι αντικειμενική και εδράζεται επί πραγματικών περιστατικών τόσο ο όρος έχει περισσότερες πιθανότητες να χρησιμοποιείται ως περιγραφή στο εμπόριο, οπότε η καταχώρισή του αποκλείεται δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ'· αντίστροφως, όσο περισσότερο ευφάνταστη και υποκειμενική είναι η σχέση τόσο περισσότερο ο όρος επιδέχεται καταχώριση.

63. Η δεύτερη άποψη άπτεται του τρόπου με τον οποίο ένας όρος έχει επινοηθεί: πόσο άμεσο είναι το μεταδιδόμενο μήνυμα; όσο περισσότερο συνήθης, συγκεκριμένος και προσγειωμένος είναι ένας όρος, τόσο ευχερέστερα ο καταναλωτής αντιλαμβάνεται οποιονδήποτε προσδιορισμό ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος και τόσο περισσότερες πιθανότητες υπάρχουν ως εκ τούτου ο όρος να είναι ακατάλληλος για την καταχώρισή του ως σήματος. Οσάκις, στο άλλο άκρο, απαιτούνται οι ικανότητες ενός φανατικού των δυσονήτων σταυρολέξων για να έρθει στο φως οποιοδήποτε συνδυαστικό στοιχείο με το περιγραφόμενο χαρακτηριστικό γνώρισμα, τότε είναι όντως ελάχιστες οι πιθανότητες να ευδοκμήσουν οι λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως.

64. Η τρίτη άποψη άπτεται της σημασίας του χαρακτηριστικού γνωρίσματος σε σχέση με το προϊόν, ειδικότερα κατά το πνεύμα του καταναλωτή. Εφόσον το περιγραφόμενο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι ουσιώδες ή κεντρικό για το προϊόν ή ενέχει ιδιαίτερη σημασία για την εκ μέρους του καταναλωτή επιλογή, τότε επιβάλλεται η απόρριψη της καταχωρίσεως· αν η περιγραφή άπτεται αμυγώς παρεμπόμποντος ή αυθαίρετου χαρακτηριστικού γνωρίσματος, η περίπτωση του απαραδέκτου της καταχωρίσεως είναι πολύ λιγότερο πιθανή.

65. Πάντως, οφείλω να υπογραμμίσω ότι το ζήτημα της σαφήνειας, ακριβείας ή ορθότητας των πραγματικών περιστατικών στερείται συνήθως σημασίας για την εξέταση του ζητήματος υπό το πρίσμα οποιασδήποτε από τις ως άνω απόψεις. Όπως προανέφερα, οποιαδήποτε περιγραφή ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος προϊόντος μπορεί στην πράξη να καταστεί περισσότερο σαφής και είναι προφανές ότι χρησιμοποιούμενες στο εμπόριο περιγραφές ενδέχεται να είναι παραπλανητικές μολονότι χρησιμεύουν για να υποδηλώσουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα προϊόντος —λόγος, άλλωστε, για τον οποίο απαγορεύονται κατά κανόνα οι παραπλανητικές περιγραφές.

66. Μετά τη χωριστή, για κάθε μία από τις τρεις προταθείσες απόψεις, αξιολόγηση του αιτούμενου σήματος, επιβάλλεται η λήψη τελικής αποφάσεως. Η θέσπιση απολύτων κανόνων είναι ανέφικτη, αλλά κατά κανόνα παρίσταται ευκαταίον να μη γίνεται δεκτή, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', η καταχώριση σήματος αν προφανώς

βρίσκεται σφαιρικά πλησιέστερα προς το «μη δεκτικό καταχώρισεως» άκρο της κλίμακας, συνυπολογιζομένων των τριών απόψεων, ή αν, ακόμη και από μία άποψη, βρίσκεται ιδιαίτερα εγγύς αυτού του άκρου της κλίμακας²⁶.

67. Εφαρμόζοντας τη μέθοδο αυτή στη λέξη «Doublemint», θεωρώ ότι η άποψη της Wrigley δεν πρέπει να γίνει δεκτή. Πρώτον, ο σύνθετος όρος αποτελεί αναφορά απότομη της πραγματικότητας και αντικειμενική στη διπλή, υπό τη μία ή την άλλη έννοια, γεύση μίνθης· δεύτερον, γίνεται εύκολα αντιληπτός ως τέτοιος· και τρίτον, η σχετική γεύση αποτελεί εξέχον χαρακτηριστικό γνώρισμα του προϊόντος. Το γεγονός ότι είναι αδύνατος ο εντοπισμός της ή των ειδικών ποικιλιών μίνθης που εμπλέκονται ή του ακριβούς τρόπου διπλασιασμού ουδόλως επηρεάζει το γεγονός ότι ο όρος περιγράφει ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα «διπλής μίνθης».

Η φράση «αποτελούνται αποκλειστικώς» του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ'

68. Τόσο πρωτοδίκως όσο και κατ' αναίρεση, η Wrigley υποστήριξε ότι, ενώ η χρήση τόσο του «double» όσο και της «mint» μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την περιγραφή χαρα-

κτηριστικών γνωρισμάτων της τσίγκας, η σύνθετη λέξη «Doublemint» έγκνεται σε κάτι περισσότερο από τα δύο αυτά στοιχεία. Υπογραμμίζει ότι ο όρος δεν απαντά στα λεξικά αλλ' είναι «λεξιλογικό εφεύρημα»²⁷ της ίδιας της Wrigley. Ισχυρίζεται επίσης ότι, όπως ακριβώς και ο όρος «Baby-Dry», η «Doublemint» έχει «ελλειπτικό χαρακτήρα», «ασυνήθιστη δομή» και τελεί σε «αδυναμία να αποτελέσει αντικείμενο γραμματικής αναλύσεως»²⁸, ενώ συνιστά «συντακτικά ασυνήθιστη παράθεση»²⁹. Κατά την άποψη της, πρόκειται για επιπρόσθετα στοιχεία που αποτελούν τμήμα του όρου, με αποτέλεσμα να μην «αποτελείται αποκλειστικώς» από τα περιγραφικά στοιχεία «double» και «mint».

69. Τα χαρακτηριστικά αυτά γνωρίσματα αποτελούν, όπως εξέθεσα με τις προτάσεις μου επί της υποθέσεως Baby-Dry, στοιχεία που θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά την αξιολόγηση σήματος για το οποίο ζητείται η καταχώριση. Πάντως, το γεγονός απλώς και μόνον ότι συντρέχει ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία αυτά δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι πρέπει να γίνει δεκτή η καταχώριση. Ο βαθμός του ελλειπτικού και ασυνήθους χαρακτήρα καθώς και της αδυναμίας άμεσα διευκρινιστικής της εννοίας γραμματικής αναλύσεως πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη.

70. Στην περίπτωση του όρου «Doublemint» τα χαρακτηριστικά αυτά στοιχεία είναι κατά την άποψή μου πολύ λιγότερο έντονα απ' ό,τι στην υπόθεση Baby-Dry.

26 — Ασφαλώς, η ανωτέρω προσέγγιση πρέπει να μετράζεται από την κακή λογική. Επί παραδείγματι, για τσίγκες που παλινύτουν σε λωρίδες, «Two-Inch» (δύο ιντσών) θα μπορούσε να θεωρηθεί ως αμείωτος απότομη της πραγματικότητας και ευχερώς κατανοητή αναφορά κατά μήκος της λωρίδας, το χαρακτηριστικό αυτό θα μπορούσε όμως να είναι τόσο περιθωριακό ώστε να εξανεμίσει μια υψηλή επίδοση στις πρώτες δύο κλίμακες.

27 — Βλ. απόφαση Baby-Dry, σκέψη 44.

28 — Βλ. τις προτάσεις επί της υποθέσεως Baby-Dry, σημείο 90.

29 — Βλ. απόφαση Baby-Dry, σκέψη 43.

71. Για έναν αγγλόφωνο, το πλέον εντυπωσιακό χαρακτηριστικό του όρου «Baby-Dry» είναι η ανατροπή της συνήθους τάξεως των λέξεων³⁰ κατά τρόπον ώστε να απαιτείται η ένθεσή του σε μακροσκελέστερη φράση για να προσλαμβάνει πλήρες και άμεσο γραμματικό νόημα, δεδομένου ότι μόνο μια μακροσκελέστερη φράση είναι ικανή να περιγράψει ένα προϊόν όπως οι πάνες ή ένα χαρακτηριστικό γνώρισμά τους.

72. Εντούτοις, ο όρος «Doublemint» δεν εμφανίζει παρόμοια αναστροφή. Η θέση του επιθετικού προσδιορισμού «double» πριν από χαρακτηριστικό γνώρισμα όπως είναι η λέξη «mint» δεν είναι ασυνήθης από απόψεως δομής ή συντάξεως. Επομένως, ούτε ο συνδυασμός είναι από γραμματικής απόψεως ελλειπτικός ή εμφανίζει αδυναμία άμεσης διευκρινιστικής της εννοίας γραμματικής αναλύσεως. Παρόμοια περιορισμένη έλλειψη και αδυναμία αναλύσεως που εμφανίζει ενδεχομένως είναι κατ' ουσία σημασιολογικής και όχι γραμματικής φύσεως και, όπως ήδη προανέφερα, τούτο δεν καθιστά μετά βεβαιότητας τον όρο ακατάλληλο για την περιγραφή ενός χαρακτηριστικού γνωρίσματος των οικείων προϊόντων. Εν τέλει, μολονότι η λέξη «Doublemint» μπορεί να μην απαντά στα λεξικά, όμως ο βαθμός

της λεξιλογικής εφευρέσεως που χαρακτηρίζει τη δημιουργία του όρου περιορίζεται κατ' ουσίαν στην κατάργηση του διαστήματος μεταξύ δύο λέξεων οι οποίες μπορούν κάλλιστα να χρησιμοποιηθούν από κοινού κατά περιγραφικό τρόπο.

73. Είναι χαρακτηριστική η διαπίστωση του Δικαστηρίου στη σκέψη 40 της αποφάσεως του Baby-Dry: «Οποιαδήποτε αντιληπτή διαφορά μεταξύ του λεκτικού συμπλέγματος του οποίου ζητείται η καταχώριση και των όρων που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή γλώσσα από την οικεία κατηγορία καταναλωτών για τη δήλωση του προϊόντος ή της υπηρεσίας ή των ουσιωδών τους χαρακτηριστικών θα μπορούσε να προσδώσει στο λεκτικό αυτό σύμπλεγμα διακριτικό χαρακτήρα, ο οποίος καθιστά δυνατή την καταχώρισή του ως σήματος». Το ζήτημα που ανακύπτει είναι η ακριβής σημασία της φράσεως «οποιαδήποτε αντιληπτή διαφορά» και θα ήταν χρήσιμο εν προκειμένω το Δικαστήριο να διευκρινίσει την ανωτέρω έννοια.

74. Αναπτύσσοντας πρόσφατα τις προτάσεις του επί δύο υποθέσεων³¹, ο γενικός εισαγγελέας Ruiz-Jarabo πρότεινε ορισμένα επεξηγηματικά κριτήρια. Υπογραμμίζει ότι «αντιληπτός» είναι σχετικός όρος και δεν πρέπει να συγχέεται με το «ελάχιστος»³². Όσον αφορά τα λεκτικά σήματα, προτείνει «να λογίζεται ως αντιληπτή η διαφορά οσάκις άπτεται των σημαντικών στοιχείων της μορφής του σημείου ή της σημασίας του. Ως προς τη μορφή, η διαφορά αυτή υφίσταται κάθε φορά που, λόγω του ασυνήθους ή

30 — Πρόκειται, όπως υπογράμμισε επιδεικνύοντας ευρυμάθεια ο εκδότης του Γραφείου κατά τη συζήτηση ακροατηρίου, για σχήμα λόγου πρωτότερο. Πάντως, θα ήθελα να σταθώ και στο τρόπον τινά λογοπαίγνιό του ότι «Advocate General» [γενικός εισαγγελέας] αποτελεί επίσης σχήμα λόγου πρωτότερο. «Advocate General» αποτελεί μέρος ενός συνόλου συνθέτων λέξεων που είναι γνώριμες και συγκεκριμένες στην αγγλική γλώσσα όπου το όνομα ακολουθείται από τον επιθετικό προσδιορισμό. Μόνον ορισμένες μορφές περιγραφών εμπίπτουν στην ως άνω κατηγορία στην οποία δεν καταλέγεται ο όρος «Baby-Dry». Θα μπορούσε να συγκριθεί με τη θυγλική και καυστική περιεκτική κριτική της Dorothy Parker, η οποία γελοιοποίησε μια ασυνήθη αναστροφή: «*The House Beautiful is The Play Lousy*» (που μνημονεύεται σε πολλές πηγές υπό ελαφρά διαφορετική μορφή, ενώ το πρωτότυπο (απανάτη προφανώς στο έντυπο *The New Yorker* το 1933) [Σ.τ.Μ: το αγγλικό αυτό λογοπαίγνιο με την αναστροφή της συνήθους θέσεως του ονόματος και του επιθετικού προσδιορισμού, κατά μίμηση του θεατρικού έργου, στον τίτλο του οποίου απαντά επίσης αναστροφή και ο οποίος θα μπορούσε να αποδοθεί ως «Το σπίτι ωραίο είναι το έργο άθλιο»]. Υποθέτω ότι η Dorothy Parker δεν θα είχε επιλέξει την ίδια διατύπωση για να εκφοβάσει την περιφρόνηση της αν το θεατρικό έργο έφερε τον τίτλο «*The Advocate General*», όσο άθλιο και αν ήταν.

31 — Πρόκειται για τις υποθέσεις Postkantoor και Companyline, στις οποίες προαναφέρθηκαν στην υποσημείωση 14.

32 — Προτάσεις επί της υποθέσεως Companyline, σημείο 50.

ευφάνταστου χαρακτήρα του συνδυασμού, ο νεολογισμός υπερισχύει του συνόλου των όρων που τον συνθέτουν. Ως προς τη σημασία, η διαφορά είναι αντιληπτή αν, ό,τι και αν ανακαλεί στη μνήμα το σύνθετο σημείο, δεν ταυτίζεται με το σύνολο των υποδηλωτικών ενδείξεων που περιέχουν τα περιγραφικά στοιχεία»³³.

75. Σε διαφορετικό αλλ' όχι άσχετο πλαίσιο, το Δικαστήριο αποφάνθηκε πολύ πρόσφατα ότι, για τους σκοπούς του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας περί σημάτων, ένα σημείο μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι πανομοιότυπο με σήμα όταν, θεωρούμενο στο σύνολό του, παρουσιάζει διαφορές τόσο αμελητέες ώστε να παίζουν απαρτήρητες από ένα μέσο καταναλωτή³⁴.

76. Ομοίως, οποιαδήποτε διαφορά μεταξύ των όρων των οποίων γίνεται χρήση για το σήμα του οποίου αιτείται η καταχώριση και εκείνων που μπορούν να χρησιμεύσουν στο εμπόριο προς δήλωση των χαρακτηριστικών των οικείων προϊόντων δεν πρέπει να είναι απλώς ελάχιστη προκειμένου να γίνει δεκτή η καταχώριση. Σε αντίθετη περίπτωση, θα ήταν εφικτή η καταχώριση οποιουδήποτε σήματος, το οποίο θα απαριζόταν, από όλες τις απόψεις, αποκλειστικά από όρους δυνάμενους να χρησιμεύσουν προς δήλωση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων ενός προϊόντος με ασήμαντες αποκλίσεις, αποκλειστικά και μόνον προς επίτευξη της καταχώρισεως. Παρόμοια κατάσταση θα ερχόταν σε

σαφή αντίθεση προς τη βούληση του νομοθέτη σε σχέση με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα.

77. Πάντως, ο βαθμός διαφοράς που είναι αναγκαίος για το επιπλέον στοιχείο ενός σήματος, ώστε αυτό να μην αποτελείται αποκλειστικώς από όρους δυνάμενους να χρησιμεύσουν στο εμπόριο προς δήλωση των χαρακτηριστικών των οικείων προϊόντων, πρέπει κατά την άποψή μου να είναι μεγαλύτερος από εκείνον που καθιστά δύο σήματα παρεμφερή και όχι πανομοιότυπα. Η επίκληση εκ μέρους του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo «σημαντικών στοιχείων» του τύπου ή της σημασίας νομίζω, ως εκ τούτου, ότι είναι η ενδεδειγμένη διατύπωση, θεωρώ δε ότι οι περαιτέρω αναπτύξεις του είναι ταυτόχρονα επωφελείς και εύστοχες. Από ελαφρά διαφορετική άποψη, θα προσέθετα ότι η διαφορά —η προσθήκη τουλάχιστον ενός στοιχείου ή η αφαίρεση ορισμένων σημασιολογικών στοιχείων— πρέπει να είναι τέτοια ώστε να καθίσταται πρόδηλο τόσο για τους εμπόρους³⁵ όσο και για τους καταναλωτές ότι το σήμα στο σύνολό του και στην τρέχουσα γλώσσα του εμπορίου είναι ακατάλληλο να υποδηλώνει τα χαρακτηριστικά του επίδικου προϊόντος.

78. Η εφαρμογή των κριτηρίων αυτών σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη περίπτωση είναι έως ένα βαθμό κατ' ανάγκη υποκειμενική, θεωρώ, πάντως, ότι το όριο που χαράσσουν διέρχεται από τις υποθέσεις Baby-Dry και Doublemint. Τα ασυνήθη συντακτικά χαρα-

33 — Προτάσεις επί της υποθέσεως Postkantoor, σημείο 70, αναφερόμενο στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας περί σημάτων.

34 — Απόφαση της 20ής Μαρτίου 2003, C-291/00, LTJ Diffusion (Σύλλογος 2003, σ. I-2799).

35 — Δεδομένου ότι ένας όρος πρέπει να εκτιμάται ως κατάλληλος «να χρησιμοποιηθεί στο εμπόριο» και υπό το πρίσμα του εμπόρου.

κτηριστικά του όρου «Baby-Dry» αποτελούν σημασιολογική προσθήκη στους λεξιλογικούς όρους που χρησιμοποιούνται για τη σύνθεσή του, ενώ αυτό δεν συμβαίνει στην περίπτωση του «Doublemint». Ο πρώτος δεν είναι, με τον τρόπο με τον οποίο ζητήθηκε η καταχώριση, κατάλληλος στη συνήθη γλώσσα του εμπορίου να υποδηλώσει τη φύση ή χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πανών, ενώ ο δεύτερος προσφέρεται αισθητά για την περιγραφή χαρακτηριστικών προϊόντων με γεύση ή άρωμα μίντης.

λατινογενή γλώσσα, οπότε για έναν τέτοιο καταναλωτή το χαρακτηριστικό αυτό γνώρισμα δεν θα αποτελούσε επιπλέον στοιχείο πέραν των χρησιμοποιηθέντων περιγραφικών όρων. Βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 2, του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, η αίτηση πρέπει να απορρίπτεται ακόμη και αν οι λόγοι απαραδέκτου της καταχωρίσεως ισχύουν μόνο για ένα τμήμα της Κοινότητας. Ως εκ τούτου, κατά τεκμήριο ένα σημείο θα έπρεπε να αξιολογείται με γνώμονα την αντίληψη των καταναλωτών σε όλα τα κράτη μέλη.

Η «θέση ενός αγγλόφωνου καταναλωτή»

79. Στη σκέψη 42 της αποφάσεως Baby-Dry το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να αξιολογήσει το ως άνω γλωσσικό σύμπλεγμα, απαιτούνταν ο παρατηρητής να έλθει «στη θέση ενός αγγλόφωνου καταναλωτή». Υποστήριξε την ίδια άποψη ανωτέρω, αξιολογώντας τον όρο «Doublemint», όπως έπραξε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφασή του.

80. Πάντως, η εγκυρότητα της μεθόδου αυτής αμφισβητήθηκε ως ένα βαθμό³⁶. Επί παραδείγματι, ειπώθηκε ότι η αναστροφή της συνήθους σειράς των λέξεων στον όρο «Baby-Dry» θα μπορούσε κάλλιστα να μην είναι ασυνήθιστη για κάποιον που ομιλεί μια

81. Σε ελαφρά διαφορετικό επίπεδο, η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι στα πλαίσια της παρούσας αναιρέσεως θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη η εντύπωση που αποκομίζει από τον όρο «Doublemint» ένας γερμανόφωνος καταναλωτής ο οποίος θα ήταν πολύ πιθανό να τον εξομοιώσει με τον γερμανικό νεολογισμό «Doppelminze» και, επομένως, να τον θεωρήσει ως περιγραφικό.

82. Τα σημεία αυτά δεν ασκούν στην πραγματικότητα άμεση επιρροή όσον αφορά τη θέση που υποστηρίζω με τις παρούσες προτάσεις, δοθέντος ότι η ερμηνεία μου οδηγεί στην άποψη ότι η λέξη «Doublemint» αποτελείται αποκλειστικά από όρους οι οποίοι, από την άποψη ενός αγγλόφωνου προσώπου, μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο προς δήλωση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του οικείου προϊόντος. Πάντως, μέσω του στοιχείου αυτού θα μπορούσαν να έχουν καταστεί περισσότερο σημαντικά αν η ερμηνεία μου είχε καταλήξει στην αντίθετη άποψη και μπορεί να είναι χρήσιμο να εξεταστούν εν συντομία.

36 — Βλ., ειδικότερα, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Ruiz-Jarabo στην υπόθεση Postkantoor, σημείο 68 και υποσημείωση 46, και Annette Kur, «Examining wordmarks after Baby-Dry. — Still [a] worthwhile exercise?», *IPR-Info* 2001, σ. 12, συγκεκριμένα σ. 14.

83. Πρώτον, είναι σαφές ότι, οσάκις υποβάλλεται αίτηση για την καταχώριση σήματος αποτελούμενου από όρους που έχουν ληφθεί από γλώσσα χρησιμοποιούμενη στο εμπόριο εντός της Κοινότητας, το πρώτο στάδιο εκτιμήσεως δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', πρέπει να χωρεί με αφετηρία τη θέση του προσώπου που έχει μητρική του την οικεία γλώσσα. Αν στο στάδιο αυτό είναι σαφές ότι οι όροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο προς δήλωση χαρακτηριστικών γνωρισμάτων των οικείων προϊόντων, δεν απαιτείται η εξέταση της θέσεως των ομιλούντων άλλες γλώσσες³⁷.

84. Σε αμφότερες τις υποθέσεις Baby-Dry και Doublemint το Γραφείο (τόσον ο εξεταστής όσον και το τμήμα προσφυγών) εξέδωσε απόφαση με βάση την αγγλική γλώσσα. Σε καμία περίπτωση το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε —ούτε άλλωστε του ζητήθηκε να το πράξει— την κατάσταση από την άποψη ενός προσώπου ομιλούντος άλλη γλώσσα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν παρίσταται σκόπιμο το Δικαστήριο να αποπειραθεί, στα πλαίσια αναιρέσεως, να εξετάσει το ζήτημα από την άποψη αυτή. Εναπόκειται στο Γραφείο να το πράξει, εφόσον χρειαστεί, στα πλαίσια της εκκρεμούς ενώπιόν του υποθέσεως.

85. Πάντως, υπό ορισμένες περιστάσεις μπορεί να επιβάλλεται η εξέταση ενός σημείου που αποτελείται από όρους

ληφθέντες από μια γλώσσα μέσα από τα μάτια (ή τα αυτιά) ενός κοινοτικού καταναλωτή, ο οποίος ομιλεί διαφορετική γλώσσα.

86. Επί παραδείγματι, η αγγλική λέξη «Handy», η οποία σημαίνει επιδέξιος στα χέρια, μπορεί να θεωρηθεί ως ενδεχόμενο λεκτικό σήμα ή μέρος σήματος για ένα κινητό τηλέφωνο. Πάντως, δεδομένου ότι η λέξη αυτή χρησιμοποιείται ευρέως στη Γερμανία για να υποδηλώσει κινητό τηλέφωνο, δεν μπορεί να καταχωριστεί ως κοινοτικό σήμα. Κατ' ανάλογο τρόπο, όρος προερχόμενος από μια γλώσσα ενδέχεται να προσλάβει διαφορετική σημασία ή συνεκδοχή σε άλλη: η αγγλική λέξη «smoking» δεν περιγράφει στην αγγλική γλώσσα οποιoδήποτε χαρακτηριστικό γνώρισμα βραδινού επισήμου ενδύματος ανδρός, ενώ στη γαλλική, στη γερμανική ή στην ιταλική γλώσσα υποδηλώνει αυτό που στην αγγλική καλείται «dinner jacket» ή «tuxedo» (για τους Αμερικανούς, οι οποίοι άλλωστε κάνουν λόγο για «diapers» αντί για «nappies» όσον αφορά τις πάνες).

87. Πάντως, η κατάσταση είναι διαφορετική όταν, όπως υπογραμμίστηκε επ' ευκαιρία της υποθέσεως Baby-Dry, οι ομιλούντες μια γλώσσα, οι οποίοι γνωρίζουν ότι ο όρος ανήκει σε άλλη γλώσσα, θα μπορούσαν να μην αντιληφθούν την πρωτοτυπία του στην άλλη αυτή γλώσσα για τον λόγο ότι προσδίδουν στον όρο τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της δικής τους γλώσσας. Δεν φαίνεται σκόπιμο να λαμβάνεται υπόψη ως σημείο αναφοράς ο καταναλωτής του οποίου η γνώση μιας ξένης γλώσσας είναι ατελής.

37 — Όσον αφορά τον διακριτικό χαρακτήρα, μνημονεύω συγκεκριμένα τη σκέψη 40 της αποφάσεως Comptoyline.

88. Περαιτέρω, πρέπει να υπομνηστεί ότι η ύπαρξη ενός εμπορικού σήματος συγκείμενου από όρους που ανήκουν σε δεδομένη γλώσσα δεν εμποδίζει τους εμπόρους που χρησιμοποιούν άλλη γλώσσα να προσφύγουν σε όρους μέσω των οποίων επιδιώκουν ενδεχομένως να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προϊόντων τους στη δική τους γλώσσα — υπό την επιφύλαξη βεβαίως όσων προανέφερα σχετικά με τους όρους οι οποίοι, τουλάχιστον από απόψεως τύπου, είναι κοινοί σε περισσότερες γλώσσες.

89. Ανεξάρτητα από το πώς μπορεί οι ιταλόφωνοι να αντιλαμβάνονται την εμπορική επωνυμία «Baby-Dry», επί παραδείγματι, το φάσμα των ιταλικών όρων με τους οποίους οι Ιταλοί προμηθευτές πανών μπορούν να περιγράψουν τα προϊόντα τους δεν είναι περισσότερο περιορισμένο απ' ό,τι το φάσμα που διαθέτουν οι Βρετανοί ή Ιρλανδοί κατασκευαστές πανών με τη χρήση τόσο περιγραφικής εμπορικής επωνυμίας όσο είναι (στην ιταλική γλώσσα) ο όρος «Pannolino». Στην πραγματικότητα, αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο, όπως ο εκπρόσωπος του Γραφείου υπογράμμισε κατά τη συζήτηση ακροατηρίου, πολλά εθνικά γραφεία σημάτων δεν λαμβάνουν υπόψη τη σημασία λέξεων προερχομένων από ξένη γλώσσα οσάκις εξετάζουν αίτηση για τη χορήγηση εθνικού σήματος.

90. Ως εκ τούτου, η δύναμη του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', εκτίμηση δεν πρέπει να στηρίζεται στο αν, ενδεχομένως, ένας όρος σε γλώσσα που ομιλείται σε ένα τμήμα της Κοινότητας³⁸ θα μπορούσε να θεωρηθεί, σε άλλο τμήμα της Κοινότητας, ότι υποδηλώνει χαρακτηριστικά γνωρίσματα προϊόντος, οπότε οποιοδήποτε καινοτόμο ή

ασύνηθες στοιχείο στη γραμματική ή σημασιολογική δομή ενός σήματος πρέπει να ικανοποιεί το κριτήριο της καινοτομίας και του ασυνήθους χαρακτήρα στο καθένα από τα εν λόγω γεωγραφικά τμήματα.

Δυνατότητα γενικευμένης χρήσεως

91. Η τελευταία αυτή παράμετρος με οδηγεί στο ζήτημα της εκτάσεως της ερμηνείας που πρέπει να δοθεί στο άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα υπό το φώς του σκοπού στον οποίο αναφέρεται η απόφαση Windsurfing Chiemsee, ήτοι ότι τα περιγραφικά σημεία και ενδείξεις πρέπει να είναι διαθέσιμα ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερως από όλους τους εμπόρους σε σχέση με τα οικεία προϊόντα.

92. Με τις προτάσεις μου στην υπόθεση Baby-Dry³⁹ υποστήριξα την άποψη ότι, σύμφωνα με τη λογική του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα, ένα σήμα θα μπορούσε να περιλαμβάνει σημεία ή ενδείξεις υποδηλώνοντας χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός προϊόντος αλλά δεν θα μπορούσε να απαρτίζεται αποκλειστικά από αυτά. Στον βαθμό που το σήμα περιλαμβάνει τέτοια σημεία ή τέτοιες ενδείξεις, ο κάτοχός του δεν θα μπορούσε, δύναμει του άρθρου 12, στοιχείο β', να απαγορεύσει σε άλλους εμπόρους τη χρήση αυτών για περιγραφικούς ή ενημερωτικούς σκοπούς, ήτοι ως στοιχεία προσδιοριστικά της ταυτότητας της επωνυμίας. Ως εκ τούτου, ο σκοπός του άρθρου 7, παράγραφος 1,

38 — Και γιατί θα έπρεπε να περιοριζόμαστε στις γλώσσες της Κοινότητας;

39 — Σημεία 75 έως 81.

στοιχείο γ', δεν είναι η παρεμπόδιση της καταχωρίσεως περιγραφικών εμπορικών ονομασιών για τις οποίες δεν προβλέπεται προστασία αλλ' η αποφυγή οποιασδήποτε μονοπωλήσεως συνήθων περιγραφικών όρων. Πολύ παρεμφερή στάση τήρησε το Δικαστήριο στη σκέψη 37 της αποφάσεώς του.

πραγματικότητας, ο αρνόμενος από το άρθρο 12, στοιχείο β', αμυντικός λόγος θα μπορούσε να έχει μικρότερη αξία από εκείνη που φαίνεται να προκύπτει νομοθετικώς.

93. Στην παρούσα υπόθεση, τόσο το Γραφείο όσο και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου διατύπωσαν επιφυλάξεις σχετικά με την ως άνω προσέγγιση, η οποία επικρίθηκε επίσης και στη θεωρία⁴⁰. Κατ' αυτούς, η σχετική προσέγγιση παρίσταται ως μεταστροφή σε σχέση με όσα αναγνώρισε το Δικαστήριο με την απόφαση Windsurf Chiemsee, υπό την έννοια ότι το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας περί σημάτων «επιδιώκει σκοπό γενικού συμφέροντος, ο οποίος απαιτεί τα σημεία ή οι ενδείξεις που περιγράφουν τις κατηγορίες προϊόντων ή υπηρεσιών για τις οποίες ζητείται η καταχώριση να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους» και ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β' [που αντιστοιχεί στο άρθρο 12, στοιχείο β', του κανονισμού], δεν επηρεάζει αποφασιστικά την εν λόγω ερμηνεία.

95. Ο ανωτέρω κίνδυνος δεν πρέπει να αγνοείται. Ο κάτοχος σήματος που επιθυμεί να μονοπωλήσει όχι μόνον το σήμα του αλλά και τον περί αυτού χώρο μπορεί να επισείσει τον κίνδυνο κινήσεως αβασίμων διαδικασιών κατά ανταγωνιστή του, ο οποίος ενδέχεται να υποκύνει μάλλον αντί να διατρέξει τον πιθανό κίνδυνο να φέρει τα έξοδα μιας δίκης με αρνητική έκβαση.

94. Θα μπορούσε να εκφραστεί ο φόβος ότι η εν λόγω προσέγγιση είναι ικανή να μετατοπίσει την ισορροπία δυνάμεων υπέρ ενός κατόχου του σήματος με μονοπωλιακές φιλοδοξίες, ο οποίος θα μπορούσε να διεκδικήσει ή να απειλήσει ότι θα διεκδικήσει τα δικαιώματά του κατά φερομένου «παραιοιγή», επιδιώκοντας απλώς να κάνει χρήση περιγραφικών όρων κατά τρόπο περιγραφικό και έντιμο. Στα πλαίσια της ζώσας

96. Πάντως, για τους ήδη εκτεθέντες λόγους, φρονώ ότι η υπόθεση Baby-Dry, αν ερμηνευθεί ορθώς, δεν κάνει την πλάστιγγα να γείρει προς την κατεύθυνση που αναφέρθηκε και ο αναφερθείς κίνδυνος αποτρέπει με την εφαρμογή του κριτηρίου της «αντιληπτής διαφοράς» της σκέψεως 40 της αποφάσεως Baby-Dry, όπως προέτεινα ανωτέρω, οπότε η καταχώριση ενός σήματος γίνεται δεκτή μόνον εφόσον εμφανίζεται ότι, τόσο για τους εμπόρους όσο και για τους καταναλωτές, δεν είναι κατάλληλο, στο σύνολό του και στην

40 — Βλ., επί παραδείγματι, Pfeiffer T., *Descriptive trade marks — The impact of the Baby-Dry case considered* [2002] EIPR, σ. 373.

τρέχουσα γλώσσα του εμπορίου, να υποδηλώσει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του εν λόγω προϊόντος⁴¹.

97. Εν πάση περιπτώσει, προφανώς το Δικαστήριο δεν είχε την πρόθεση, με την απόφαση Baby-Dry, να απομακρυνθεί από την άποψη που εξέφρασε στην υπόθεση Windsurf Chiemsee, σύμφωνα με την οποία είναι υπέρ του γενικού συμφέροντος περιγραφικά σημεία να μπορούν να χρησιμοποιούνται ελεύθερα από όλους. Όπως πρόσφατα, με την απόφαση Linde κ.λπ.⁴², το Δικαστήριο επαναβεβαίωσε ρητώς τη στάση του αυτή.

Καταχώριση εθνικών σημάτων και κατάλογος προϊόντων

98. Τέλος, στρέφομαι προς δύο επιχειρήματα που προέβλεπε η Wrigley πρωτοδικώς και που μπορούν να εξεταστούν συνοπτικά: το γεγο-

νός των καταχωρίσεων του όρου «Doublemint» στα κράτη μέλη, στην Αυστραλία και στις Ηνωμένες Πολιτείες και το γεγονός ότι το Γραφείο δεν επανεξέτασε τη σύνθετη λέξη σε σχέση με τον ακριβή κατάλογο των προϊόντων για τα οποία υποβλήθηκε η αίτηση.

99. Όσον αφορά το πρώτο σημείο, το Γραφείο δεν αρνείται ότι οφείλει να λαμβάνει υπόψη την καταχώριση εντός των κρατών μελών ή εντός τρίτων χωρών ως ένδειξη ικανότητας προς καταχώριση, ειδικότερα οσάκις η γλώσσα της χώρας καταχώρισης είναι εκείνη του σήματος του οποίου ζητείται η καταχώριση. Πάντως, υπογραμμίζει ότι παρόμοιοι δείκτες δεν αποτελούν κατ' ανάγκη απόδειξη ότι ικανοποιείται το κριτήριο του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

100. Συναφώς, σημειώνω ότι όλες οι καταχωρίσεις που αναφέρθηκαν επιτράπησαν είτε υπό μορφή σημάτων με απεικονίσεις (που περιλαμβάνουν στοιχεία πέραν του όρου «Doublemint»), είτε (τουλάχιστον στο πρωτότυπο) δυνάμει εθνικής νομοθεσίας μη υπαγόμενης στην εναρμόνιση που επιβάλλει η οδηγία περί σημάτων [οπότε δεν αποτελεί απόδειξη ότι ικανοποιήθηκαν τα κριτήρια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού για το κοινοτικό σήμα].

101. Επιπλέον, δεδομένου ότι είναι σαφές ότι το τμήμα προσφυγών εξέτασε καλώς το επιχείρημα της Wrigley σε σχέση με το πρώτο

41 — Επίσης, δεν πρέπει να λησμονείται ότι ένα σήμα το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία δυνάμει να χρησιμοποιηθούν στο εμπόριο για να υποδηλώσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός προϊόντος δεν αποκλείεται από την καταχώριση, βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο γ', παρά μόνον εφόσον αποτελείται αποκλειστικώς από τα ως άνω στοιχεία. Το Γραφείο καταχώρισε ορισμένα λεκτικά σήματα περιλαμβάνοντα τον όρο «mint» για προϊόντα της κατηγορίας 30, περίπτωση όπου πρέπει να είναι προφανές ότι ο όρος αναφέρεται σε ένα χαρακτηριστικό του προϊόντος. Καταχώρισε, επίσης, ως σήματα με απεικόνισες τα «Wrigley's Spearmint Chewing Gum» και «Wrigley's Doublemint Chewing Gum». Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις πρόσθετα λεκτικά ή άλλα στοιχεία είναι παρόντα, γεγονός που καθιστά εφικτή την καταχώριση. Λόγω του ότι τα πρόσθετα αυτά στοιχεία είναι παρόντα και όροι όπως «mint», «spearmint» και «chewing gum» είναι σαφώς κατάλληλα να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά του προϊόντος, με συνέπεια οποιαδήποτε περιγραφική χρήση εκ μέρους των ανταγωνιστών να καλύπτεται εξίσως σαφώς από το άρθρο 12, στοιχείο β', είναι λιγότερο πιθανολογούμενο ο δικαιούχος του σήματος να επιτρέψει στον εαυτό του ελγμούς εκφοβισμού της μορφής των προαναφερθέντων ή ενός ανταγωνιστή να υποκρίνεται ενόψει παρόμοιης τακτικής.

42 — Απόφαση της 8ης Απριλίου 2003, C-53/01 και C-55/01, Linde κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-3161) ειδικότερα σκέψεις 73 και 74 της αποφάσεως και σημείο 2 του διατακτικού.

σημείο, δεν αντιλαμβάνομαι πώς μπορεί να υφίσταται οποιοδήποτε πρόβλημα για την απόρριψή του στο παρόν στάδιο.

102. Όσον αφορά το δεύτερο σημείο, προκύπτει σαφώς ότι το τμήμα προσφυγών εκτίμησε τον όρο «Doublemint» λαμβάνοντας υπόψη την ικανότητά του να περιγράφει τη γεύση ως χαρακτηριστικό προϊόντος. Το Γραφείο δήλωσε, χωρίς να αντικρουσθεί, ότι η παρούσα δίκη δεν αφορά την

αίτηση καταχώρισεως των προϊόντων των κατηγοριών 25 και 28, η γεύση των οποίων δεν είναι κατ' αρχήν αποφασιστικής σημασίας χαρακτηριστικό γνώρισμα. Όσον αφορά τις κατηγορίες των εναπομενόντων προϊόντων, φαίνεται ότι μόνον τα «κοσμητικά προϊόντα» της κατηγορίας 3 δεν θα μπορούσαν κανονικά να έχουν ως χαρακτηριστικό γνώρισμα γεύση (μίνθης). Εντούτοις, η μίνθη μπορεί να αποτελεί γι' αυτά ένα άλλο οργανοληπτικό χαρακτηριστικό γνώρισμα και η αξιολόγηση είναι η ίδια επ' αυτού.

Πρόταση

103. Ενόψει των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο:

- 1) να αναιρέσει την απόφαση του Πρωτοδικείου (δεύτερο τμήμα) της 31ης Ιανουαρίου 2001, T-193/99, Wrigley κατά ΓΕΕΑ (Doublemint)·
- 2) να απορρίψει την προσφυγή επί της ίδιας υποθέσεως, και
- 3) να καταδικάσει την Wm Wrigley Jr Company στα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας.